

NATIONELLA
SNÖSKOTERRÅDET

Hållbar användning av snöskoter

Hållbar användning av snöskoter - en "nollvision" för hållbar snöskotertrafik

Nationella Snöskoterrådets vision "Snöskotertrafiken bedrivs utan att människor, djur, miljö eller egendom skadas eller störs" är en ledstjärna.

Syftet är att systematisera och samordna arbetet med säkerhet, miljö och hälsa inom snöskoterområdet.

Den gemensamma inriktningen förutsätter att alla aktörer som står bakom den genomför egna insatser i linje med de prioriterade insatsområdena – enskilt eller i samverkan med andra.

Bakgrund och förutsättningar

- Regelverk för snöskoter.
- Antal snöskotrar i Sverige – utveckling.
- Transportpolitiska mål, Agenda 2030, Sveriges miljömål och Barnkonventionen.
- Olycksstatistik.
- Påverkan på miljö och hälsa.

Påverkan på miljö och hälsa

- nationella mål för transportsektorn till 2030

Klimat

- Utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter (exklusive flyg) ska vara minst 70 % lägre 2030 jämfört med 2010.

Biologisk mångfald

- Den biologiska mångfalden har stärkts genom att: djur kan röra sig friare tvärs vägar och järnvägar, färre djur dödas i trafiken, artrika miljöer stärker den gröna infrastrukturen och utbredningen av invasiva arter har minskat.

Luftkvalitet

- Utsläppen från transportsektorn har minskat så att miljökvalitetsmålet Frisk luft för NO₂ i urban bakgrund och PM₁₀ i gaturum uppnås.

Buller

- Antalet utsatta för trafikbuller över riktvärdena ska minska med 50 % jämfört med 2015 och ingen ska utsättas för buller på mer än 10 dB över riktvärdena.

Påverkan på miljö och hälsa

- möjliga åtgärder för snöskotertrafiken

Klimat

Använda mindre mängd fossila drivmedel, genom:

- att välja snöskotrar som är mer energieffektiva.
- att gå över till eldrift.
- ett mer sparsamt körsätt.

Biologisk mångfald

Informera snöskoterförare om hur man bör bete sig eller genom att kanalisera snöskotertrafiken, för att minimera störningar till omgivningen (vilda djur och renar, mark och växter).

Påverkan på miljö och hälsa

- möjliga åtgärder för snöskotertrafiken

Luftkvalitet

Snöskotrar släpper ut luftföroreningar som kan påverka känsliga människors hälsa, särskilt om de körs i eller i närheten av bebyggelse. Moderna snöskotrar släpper ut betydligt mindre luftföroreningar än äldre. En övergång till eldrift skulle göra att utsläppen från körningen upphör helt.

Buller

Buller = "oönskat ljud". Ljudet från snöskotrar är en källa till störningar när de körs i eller i närheten av bebyggelse och när de körs i normalt tysta miljöer i naturen, särskilt om man har manipulerat eller bytt ut ljuddämparen. Åtgärder man kan göra är att välja snöskotrar med låga ljudnivåer eller att gå över till eldrift. Man kan också informera snöskoterförare om att det inte är tillåtet att manipulera ljuddämpningen utan ombesiktning eller genom att kanalisera snöskotertrafiken, för att minimera störningar till omgivningen.

Trafiksäkerhet

- nationella mål för transportsektorn till 2030

- Minst 50 % färre dödas och minst 25 % färre skadas allvarligt i vägtransportsystemet jämfört med 2020.
- År 2030 ska minst 50 % färre dödas i bantrafik jämfört med 2020.

Olycksstatistik 2012/13-2021/22

Källa: Strada

2184 olyckor (dödsolyckor, allvarliga, måttliga och lindriga olyckor).

1065 olyckor (dödsolyckor, allvarliga och måttliga olyckor).

- Där och då den mesta snöskotertrafiken sker, sker också de flesta olyckorna.
 - 96% av olyckorna sker i länen Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland och Dalarna.
 - 89% av olyckorna sker under perioden januari-april, med en topp i mars (31%).
 - 74% av olyckorna sker under helger (fredag-söndag), med en topp på lördagar (36%).
 - 78% av olyckorna sker under dagtid (06-18).
- Män är i högre grad inblandade i olyckorna (72%) och särskilt i de allvarligaste olyckorna (80%).
- 16-24-åringar är inblandade i de flesta olyckorna (25%).
- 44-64-åringar är inblandade i de flesta dödsolyckorna (44%).

Olycksstatistik 2012/13-2021/22

Minst 80% av olyckorna kan kopplas till hantering av snöskotern och/eller hastighet. Det är vanligt med olyckor där man på olika sätt tappar kontrollen över snöskotern antingen på grund av lutningar eller på för hög hastighet i den aktuella situationen.

De vanligaste händelseförloppen vid dödsolyckor och allvarliga olyckor	Döds-olyckor	Allvarliga olyckor
Krock med fast föremål	45%	31%
Vält, voltat, sladdat med snöskotern	15%	19%
Bristande is och vak	14%	0%
Tappat kontroll efter att ha kört upp/ner i olika hinder	0%	16%
Ramlat av snöskotern	3%	10%
Krock med fordon (snöskoter, bil, traktor, tåg)	5%	4%
Kört ner för brant, stup eller ravin	6%	1%
Misslyckade hopp	2%	3%

Trafiksäkerhet

- möjliga åtgärder för snöskotertrafiken

- Utbildning och information om körteknik och hastighetens betydelse.
- Tillsyn och övervakning på platser och vid tider när många kör snöskoter.
- Säkrare skoterleder (linjeföring, underhåll, passager över väg, järnväg och vattendrag, m m).
- Säkrare snöskotrar (utreda olyckor med "gashäng", ändra utformning för gasreglage för att minimera risken vid backning, vältskydd, m m).
- Utbildning och information om risker (sjöis, laviner, m m).
- *Annat...?*

Etappmål till 2030 för en hållbar snöskotertrafik

Klimatpåverkan

- Utsläppen av klimatpåverkande gaser från snöskotertrafiken har minskat.

Biologisk mångfald

- Kunskapen hos snöskoterförare har ökat om hur man kan minimera störningar till djur och natur.
- Snöskotertrafiken bedrivs inom/har kanaliseras till områden där påverkan på känslig fauna är obetydande eller måttlig.

Luftkvalitet

- Utsläppen av hälsoskadliga luftföroreningar från snöskotertrafiken har minskat.

Buller

- Bullret från snöskotertrafiken har minskat.
- Kunskapen och förståelsen om körsättets betydelse för störningsbilden har ökat.

Trafiksäkerhet

- Antalet omkomna i olyckor med snöskoter har halverats till högst 3, från ett genomsnitt för åren 2017–2019.
- Antalet allvarligt skadade i olyckor med snöskoter har minskat med 25 procent till högst 10, från ett genomsnitt för åren 2017–2019.
- Andelen som fastnar i kontroller av nykterhet och hastighet har minskat.
- Kunskapen om körning och hantering av snöskotern i branta sluttningar har ökat.
- Kunskapen och förståelsen om hastighetens betydelse för trafiksäkerheten har ökat.

Uppföljning av inriktningen

Utvecklingen av snöskotertrafikens påverkan på säkerhet, miljö och hälsa inom de överenskomna etappmålen och följande områden kommer att följas upp årligen och redovisas vid Nationella Snöskoterrådets möten och vid årliga webinarier eller liknande möten:

- Hastighetsefterlevnad och kunskap om hastighetens betydelse
- Nykter trafik
- Användning av hjälm och annan skyddsutrustning
- Säkra snöskoterleder och passager över väg och järnväg
- Riskmedvetande och regelefterlevnad bland snöskoterförare
- Kunskap om issäkerhet, fjällsäkerhet och laviner
- Barn under 16 år som kör snöskoter
- Säkra snöskotrar
- Snöskotrar med låga utsläpp av klimatpåverkande gaser och hälsoskadliga ämnen
- Snöskotrar med lågt buller
- Skotertrafik med låg påverkan på omgivningen (människor, djur och natur)

En utvärdering kommer att göras av genomförda och pågående åtgärder inom de prioriterade insatsområdena samt vilken ny kunskap som har tagits fram.

Behov av ökad kunskap

Det är viktigt med bra och oberoende fakta och underlag om olika aspekter av snöskotertrafiken, så att vi bättre kan fokusera på de viktigaste bristerna och problemen och att prioritera och föreslå "rätt åtgärder".

Här följer ett antal exempel på områden där vi är i behov av ökad kunskap:

- Riskmedvetande
- Kunskap och förståelse för hastighetens betydelse för trafiksäkerheten
- Påverkan på vilda djur (t ex känslig fauna och årstid, påverkan på kungsörnshäckning, fjällrävsföryngring etc)
- Påverkan på renar
- Påverkan på våtmarker med höga naturvärden (t ex hur isbränna påverkar tidigt blommande kärlväxter)
- Snöskoter som yrkesredskap och arbetsmiljöfrågor

En uppgift blir att sammanställa oberoende kunskap som finns redan, och att identifiera kunskapsbrister där vi kan föreslå utredningar eller forskningsinsatser.

Roller och avsikter att bidra till den gemensamma inriktningen

Naturvårdsverkets roller och uppdrag är att:

- Samordna och leda arbetet inom Nationella Snöskoterrådet inom ramen för överenskommelsen.
- Samordna och leda arbetet inom Fjällsäkerhetsrådet med ingående arbetsuppgifter.
- Publicera lavinprognoser för utvalda områden där det förekommer ett mer omfattande friluftsliv inklusive snöskoteråkning, samt främja att utbildningar om lavinsäkerhet finns tillgängliga för snöskoteråkare.
- Vara huvudman, finansiera och vägleda länsstyrelserna kring förvaltning, planering och underhåll av de statliga lederna i fjällen.
- Bedriva central vägledning om terrängkörningslagstiftningen för länsstyrelser och kommuner med syfte att tydliggöra lagstiftningens innebörd.
- Samordna uppföljning och utvärdering av generationsmålet och miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv vilka kan beröras av snöskoteråkning på olika sätt.
- Bidra till att kunskapen om snöskotertrafikens påverkan på vilda djur och naturmiljön ökar genom kunskapsinhämtning och kommunikation.
- Arbeta för att integrera klimatanpassningsperspektivet inom ramen för friluftsfrågorna. Att klimatrelaterade risker identifieras längs leder och anordningar samt att klimatanpassningsperspektivet finns med vid utveckling av standarder.

Trafikverkets roller och avsikter är att:

- Bidra till kunskapen om trafiksäkerhet på snöskoter genom att sammanställa och analysera olycksdata för olyckor med snöskoter.
- Kartlägga, analysera och föreslå åtgärder vid platser där många snöskotrar passerar över järnväg och väg.

Transportstyrelsens roller och avsikter är att:

- Genom riskbaserat urval genomföra tillsyn hos tillståndshavare som utbildar på förarbevis snöskoter för att kontrollera att de som genomgår en sådan utbildning får en heltäckande utbildning så att de blir rustade för att säkert kunna framföra sin snöskoter. Genom en heltäckande utbildning får de goda kunskaper om risker och regelverk som är grunden för att förhindra att människor, djur, miljö eller egendom skadas eller störs i samband med snöskoterkörning.
- Sträva efter att utveckla och förbättra föreskriften för förarbevisutbildning.
- Verka för att utsläpps- och bullerkrav följs i så stor utsträckning som möjligt och verka aktivt i arbetet med att införa bullerkrav i EU-reglerna.

SNOFED:s (Sveriges snöskoterägares riksorganisation) roller och avsikter är att:

- Verka för en utveckling avseende förarbevisutbildningen och på så sätt skapa en bättre grund för kunniga och säkerhetsmedvetna skoterförare enligt devisen ***"inte störa eller förstöra"***
- Utveckla den digitala skoterplattformen ***Skotersverige*** så att viktig information och särskilt information med bäring på säkerhet och områdesspecifika upplysningar blir mera lättillgängliga. ***"Det ska vara lätt att göra rätt"***.
- Tillsammans med våra medlemsföreningar verka för ökad informationsspridning och säkrare leder.

SSCO:s (Sveriges snöskoteråkares centralorganisation) roller och avsikter är att:

- att arbeta för att bevaka, styra och utveckla snöskoterns roll och förutsättningar utifrån våra medlemmars och samhällets behov. Våra medel är att:
- Ständigt förbättra och utveckla förarbevisutbildningen för en trygg och säker snöskotertrafik och där arbetet mot en 0-vision för allvarliga olyckor bör gälla.
- Bidra med kunskap, färdighet och en attityd om snöskotern och dess användning som överensstämmer med samhällets krav som till exempel körning, avgasutsläpp och buller (och där fyrtaktare och elskotrar är på frammarsch) samt med en betoning på trafik- och fjällsäkerhet samt hänsyn till miljö, natur och skogsvård.
Genom vår medverkan i Nationella Snöskoterrådet vill vi arbeta för att i möjligaste mån skapa mätbara mål för de hållbarhetsfaktorer som anses viktigast. Detta för möjlighet till bättre styrning och skarp uppföljning.
- Inom ramen för Nationella Snöskoterrådet initiera, driva och samarbeta om utvecklingsfrågor med myndigheter och rikstäckande organisationer och genom våra medlemmar det samma mot kommuner och skoterorganisationer. Att påverka lagstiftningen är här också en viktig roll.
- I samarbete med Transportstyrelsen dels höja kvaliteten och spridningen på den utbildning som bedrivs idag och dels finna former för kontroll av denna.
- Slutligen följa utvecklingen och anpassa vårt arbete inom alla områden efter nya uppstående behov.

Snö- och terrängfordonsbranschens roller och avsikter är att:

Snö- och terrängfordonsbranschen är branschförbundet för importörer och distributörer av snöskotrar i Sverige. Vi levererar närmare 10 000 nya snöskotrar årligen till kunderna genom medlemsföretagens återförsäljarnätverk.

- Som leverantörer av snöskotrar, och tillbehör/reservdelar, har vi ett ansvar för att de nya snöskotrar vi säljer uppfyller lagar och regler. Utöver det arbetar Snö- och terrängfordonsbranschen i vår kommunikation aktivt med att informera om säker och hållbar snöskoteråkning. Vi gör det bland annat med en tydlighet på vår hemsida och extra tydligt med den snöskoterfolder om det personliga ansvaret – Skotervett! – som vi distribuerar genom återförsäljare till nya snöskoter kunder.
- En annan viktig funktion är att vara mycket tydliga gentemot återförsäljare att inte sälja olagliga tillsatser som till exempel trimpipor eller tillbehör – till exempel slädar - som inte är godkända enligt regelverken.
- Som medlemmar i Nationella Snöskoterrådet bidrar vi, utöver deltagande på möten och i det rådets arbete, genom att informera om aktuell snöskoterstatistik, underlag som är viktiga för en relevant diskussion om utvecklingen inom Snöskotersverige.

BOHST:s (Branschorganisationen för Hållbar Snöskoterturism) roller och avsikter är att:

- Verka för en kompetenshöjning och hållbar utveckling av snöskoterturismnäringen i Sverige.
- Erbjudna standardiserade och kvalitetssäkrade utbildningar för snöskoterguider.
- Vara en samverkansplattform, stöd och språkrör för aktörer inom snöskoterturism.

Länsstyrelsernas roller och avsikter är att:

- Inom ramen för förvaltningen av de statliga skoter- och vinterlederna utifrån löpande behovsanalys verka för klimatanpassning av leder.
- Verka för att skotertrafiken kanaliseras till och bedrivs inom sådana områden och på ett sådant sätt att påverkan på människor, djur och natur minskar. Dels i rollen som förvaltare av statens mark, dels i rollen som tillsynsmyndighet samt genom föreskriftsrätten och stöd till kommunernas arbete med skoterreglering, trafik- och planfrågor.
- Bidra till att kunskapen om snöskotertrafikens påverkan på vilda djur och naturmiljön ökar genom förebyggande tillsyn och kommunikation.

SKR:s (Sveriges Kommuner och Regioner) roller och avsikter är att:

- Bidra med ett kommunalt och regionalt perspektiv på snöskotertrafik samt bidra till att nå ut med information i snöskoterfrågor till kommuner och regioner.

LRF:s (Lantbrukarnas riksförbund) roller och avsikter är att:

- Bistå med kunskap och informationsarbete som ökar medvetenhet och förståelse utifrån ett markägare- och brukarperspektiv hos snöskoteråkare.
- Bistå och bistår med lämpliga avtalsmallar och information om vad som är bra att tänka på vid upplåtelse av till exempel leder. Bra avtal är bra för alla parter och är något vi förespråkar. Ibland kan detta också vara en utmaning. Inte sällan kan utmaningar lösas på ett bra sätt då markägare involveras tidigt i en process. Här kan LRF hjälpa till så att en bra dialog förs på ett tidigt stadium.
- LRF är organiserade genom arbetet som sker på riksorganisationen och vidare ut till alla kommungrupper. I kommungrupperna sker det lokala arbetet och engagemangen. Ute i kommungrupperna finns stor kunskap om lokala förhållanden och god kännedom om mark-ägare och jordbrukare som verkar inom kommunen. Det är bra att ha kontakt med kommungrupperna vid översikts- och detaljplanering i det fall markägare på olika sätt kan bli berörda men också för att finna bra lösningar i bland annat infrastrukturfrågor som kan handla om skoterleder.

Sametingets roller och avsikter är att:

Bistå med information och sprida kunskap om:

- Samisk markanvändning, renskötsel och dessas behov och förutsättningar
- På vilket sätt renar och rensköteln kan påverkas av snöskoterkörning
- Hur snöskoterförare kan visa hänsyn till renar och renskötelsns bedrivande

Polisens roller och avsikter är att:

- Genomföra aktiviteter som bidrar till en hållbar användning av snöskoter där målet är att generellt öka regelefterlevnaden.
- Med olycksstatistik och lokal problembild som grund fokusera arbetet inom tre områden:
 1. Trafiksäkerhetsarbete - genom att kontrollera hastighet, nykterhet och hjälmanvändning.
 2. Trygghetsskapande - genom synlighet.
 3. Brott i terräng.

Arbete med inriktningen

Gemensamt beslut i Nationella snöskoterrådet 29-30 november 2023.

Avsikter att bidra

- Medlemmarna i Nationella snöskoterrådet avger avsiktsförklaringar.

Uppföljning

- Årlig uppföljning av mål och avsikter.
- Kommunikation inom Nationella Snöskoterrådet och för övriga aktörer inom snöskoterområdet via olika möten och webinarier.

På väg mot en hållbar snöskotertrafik!

